

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS

Eiropas datu aizsardzības uzraudzītāja atzinums attiecībā uz priekšlikumu Padomes regulai par uzturēšanas pienākuma lietu piekritību un tajās piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi, kā arī sadarbību šajā jomā (COM(2005) 649 galīgā redakcija)

(2006/C 242/14)

EIROPAS DATU AIZSARDZĪBAS UZRAUDZĪTĀJS,

ņemot vērā Eiropas Kopienas dibināšanas līgumu un jo īpaši tā 286. pantu,

ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartu un jo īpaši tās 8. pantu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 1995. gada 24. oktobra Direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi un šādu datu brīvu apriti,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes 2000. gada 18. decembra Regulu (EK) Nr. 45/2001 par fizisku personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi Kopienas iestādēs un struktūrās un par šādu datu brīvu apriti un jo īpaši tās 41. pantu,

ņemot vērā no Komisijas saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 45/2001 28. panta 2. punktu 2006. gada 29. martā saņemto lūgumu, dot atzinumu,

analizēti vienīgi noteikumi, kam ir ietekme uz personas datu aizsardzību, jo īpaši noteikumi par sadarbību un tādas informācijas apmaiņu, kas ļauj noteikt atbildētāja atrašanās vietu un novērtēt tā rīcībā esošos aktīvus un aktīvus, kuri pienākas prasītājam (VIII nodaļa un V pielikums).

3. Jo īpaši priekšlikumā paredzēts, ka izraugās valsts centrālās iestādes, kas, veicot apmaiņu ar attiecīgu informāciju, atvieglotu izpildīt prasības par uzturlīdzekļu piedziņu. EDAU piekrīt tam, ka apmaiņa ar personas datiem ir atļauta tikai tādā mērā, lai varētu noteikt atbildētāju atrašanās vietu un novērtētu to rīcībā esošos aktīvus un ienākumus, pilnībā ievērojot prasības saskaņā ar Direktīvu 95/46/EK par personu aizsardzību attiecībā uz personas datu apstrādi (21. apsvērum). EDAU tāpēc pauž gandarījumu par atsauci (22. apsvērum) uz privātās un ģimenes dzīves neaizskaramību un personas datu aizsardzību, kā paredzēts Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 7. un 8. pantā.

IR PIENĒMIS ŠO ATZINUMU.

I. Ievads

Apspriešanās ar EDAU

1. Komisija 2006. gada 29. martā nosūtīja EDAU vēstuli ar priekšlikumu Padomes regulai par uzturēšanas pienākuma lietu piekritību un tajās piemērojamiem tiesību aktiem, nolēmumu atzīšanu un izpildi, kā arī sadarbību šajā jomā. EDAU uzskata, ka šim atzinumam būtu jābūt minētam Regulas preambulā.

Priekšlikuma apraksts

2. EDAU pauž gandarījumu par priekšlikumu, jo tā mērķis ir atvieglot pārrobežu prasību par uzturlīdzekļu piedziņu izpildi. Priekšlikumam ir plaša darbības joma, jo tajā risināti jautājumi par piekritību, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību. Šajā atzinumā tiks

4. Priekšlikumā jo īpaši paredzēts mehānisms apmaiņai ar informāciju par uzturēšanas pienākuma prasības atbildētāju un prasītāju, lai atvieglotu prasību par uzturlīdzekļu piedziņu noteikšanu un izpildi. Šim mērķim izraudzīsies centrālās valsts iestādes, lai apstrādātu valstu tiesu iestāžu (no citām dalībvalstīm) pieprasījumus pēc informācijas un apkopotu dažādās valsts administrācijās un iestādēs glabātos personas datus nolūkā atbildēt uz šiem pieprasījumiem. Parasti procedūra būs šāda: prasītājs tiesā iesniegs prasību; valsts centrālā iestāde pēc tiesas lūguma prasību nosūtīs attiecīgās dalībvalsts centrālām iestādēm (izmantojot īpašu formu, kas iekļauta V pielikumā); šīs centrālās iestādes vēlāk apkopos prasīto informāciju un sniegs atbildi prasību iesniegušajai centrālajai iestādei, kas pēc tam informāciju iesniegs prasību iesniegušajai tiesai.

5. EDAU ar šo atzinumu veicinās pamattiesību ievērošanu attiecībā uz personas datu aizsardzību, nodrošinot efektīvāti ierosinātajam mehānismam, kura mērķis ir atvieglot pārrobežu prasību par uzturlīdzekļu piedziņu izpildi.

6. Šajā sakarā, pirmkārt, vajadzētu analizēt priekšlikuma kontekstu, uzmanību pievēršot attiecīgai uzturēšanas prasību specifikai. Pirmkārt, būtu jāmin tas, ka uzturēšanas pienākumi ir ļoti sarežģīti, jo tie ietver visdažādākos stāvokļus: prasības var attiekties uz bērniem, laulātajiem vai šķirtniekiem un pat uz vecākiem vai vecvecākiem. Turklāt prasības par uzturlīdzekļu piedziņu pamato ar stāvokļiem, kas turpinās un ir mainīgi, un tās var pārvaldīt gan privātās, gan valsts puses⁽¹⁾.
7. Šī jautājuma sarežģītība, ko apstiprina arī Komisijas veiktais ietekmes izvērtējums⁽²⁾, palielinās vēl vairāk, ja vērā ņem lielās atšķirības, kas šajā jomā pastāv 25 dalībvalstīs. Materiālajās tiesībās un procesuālajās tiesībās patiešām ir lielas atšķirības jautājumos par to, kā noteikt un novērtēt uzturēšanas pienākumus un kāds ir to termiņš, kādas ir tiesu izmeklēšanas pilnvaras u.c.
8. Uzturēšanas pienākumu dažādība ir jau atspoguļota dažos priekšlikuma noteikumos. Piemēram, 11. apsvērumā un 4. panta 4. punktā dota īpaša atsauce uz uzturēšanas pienākumiem attiecībā uz nepilngadīgiem bērniem, bet 17. apsvērumā un 15. pantā ir noteikta atšķirība starp pienākumiem attiecībā uz bērniem, neaizsargātiem pieaugušajiem, laulātajiem un bijušajiem laulātajiem un citiem uzturēšanas pienākumu veidiem.
9. Iepriekšminētos apsvērumus pilnībā ņem vērā arī, ja risina jautājumus par personas datu aizsardzību, jo īpaši izvērtējot to, cik samērīga ir veiktā informācijas apmaiņa. Dažādi uzturēšanas pienākumu veidi var būt saistīti ar dažādām valsts tiesu pilnvarām pieprasīt informāciju, un tas katrā konkrētā gadījumā reglamentēs arī to, kādus personas datu veidus var apstrādāt un ar kādiem datiem var apmainīties. Tas ir vēl svarīgāk, ja ņem vērā to, ka pašreizējā priekšlikuma mērķis nav saskaņot dalībvalstu tiesību aktus par uzturēšanas pienākumiem.

Centralizētas sistēmas izvēle

10. Kā jau minēts, priekšlikumā paredzēta sistēma, kurā informācijas apmaiņa notiek netieši ar valsts centrālo iestāžu starpniecību, nevis tieši starp tiesām. Ja ņem vērā datu aizsardzības apsvērumus, tad šādas sistēmas izvēle nav uztverama kā pašsaprotama un to vajadzētu pienācīgi pamatot. Jo neparedzēta informācijas nodošana, kas notiek starp tiesām un centrālām iestādēm, kā arī informācijas pagaidu uzglabāšana centrālajās iestādēs palielinās ar datu aizsardzību saistītos riskus.

⁽¹⁾ Priekšlikuma 16. pantā ir atsauce uz uzturēšanas pienākumiem, par kuriem maksā valsts iestādes.

⁽²⁾ Komisijas personāla darba dokuments — Ietekmes izvērtējums (2005. gada 15. decembrī), 4.-5. lpp.

11. EDAU uzskata, ka Komisijai, izvērtējot dažādas politikas iespējas, gan pagaidu ietekmes izvērtējumā, gan priekšlikuma tālākā izstrādē būtu īpaši un ar papildu rūpību jāapsver to, kā katra politikas iespēja ietekmē personas datu aizsardzību un kādas ir iespējamās garantijas. Jo īpaši saistībā ar šo priekšlikumu būtu svarīgi tas, lai noteikumos, ar ko reglamentē centrālo iestāžu darbību, precīzi aprakstītu to uzdevumus un skaidri definētu sistēmas funkcionēšanu.

II. Attiecības ar pašreizējo datu aizsardzības sistēmu

12. EDAU atzīmē, ka pašreizējā priekšlikumā būtu jāņem vērā ne tikai tas, cik sarežģīti ir valsts noteikumi par uzturēšanas pienākumiem, bet arī būtu jānodrošina pilnīga saskaņa ar tiem spēkā esošiem valsts tiesību aktiem par personas datu aizsardzību, kas pieņemti atbilstīgi Direktīvai 95/46/EK.
13. Priekšlikumā reglamentēta valstu centrālo iestāžu piekļuve personas datiem, kas ir dažādu valsts administrāciju un iestāžu rīcībā. Šos personas datus, ko dažādās iestādes apkopojušas citiem nolūkiem, nevis, lai izpildītu prasības par uzturlīdzekļu piedziņu, apkopos valsts centrālās iestādes un ar prasību iesniegušās dalībvalsts izraudzītās centrālās iestādes starpniecību tie nonāks šīs dalībvalsts tiesas iestādē. Ja ņem vērā datu aizsardzības apsvērumus, tas izraisa vairākus jautājumus: par datu apstrādes nolūka maiņu; par juridisko pamatojumu tam, ka valstu centrālās iestādes veic datu apstrādi; un par piemērojamo datu aizsardzības noteikumu definīciju, lai tiesu iestādes varētu veikt datu turpmāko apstrādi.

Datu apstrādes nolūka maiņa

14. Viens no personas datu aizsardzības pamatprincipiem ir lietošanas mērķa ierobežojums. Saskaņā ar šo principu personas datiem jābūt "vāktiem konkrētiem, precīzi formulētiem un likumīgiem nolūkiem, un tos nedrīkst tālāk apstrādāt ar šiem nolūkiem nesavienojamā veidā" (Direktīvas 95/46/EK 6. panta 1. punkts).
15. Tomēr to, ka maina personu datu apstrādes nolūku, var pamatot ar Direktīvas 95/46/EK 13. pantu, kurā paredzētas dažas atkāpes no vispārējā principa. Jo īpaši 13. panta 1. punkta f) apakšpunktā minēto apsvērumu par oficiālo pilnvaru realizāciju vai g) apakšpunktā minēto apsvērumu par datu subjekta aizsardzību vai citu personu tiesību un brīvību aizsardzību šajā gadījumā varētu izmantot kā izņēmumu lietošanas mērķa ierobežojumam, un tas varētu ļaut attiecīgām valstu administrācijām un iestādēm nodot prasītos personas datus centrālajai iestādei.

16. Tomēr minētās direktīvas 13. pantā prasīts, lai šos izņēmumus piemērotu kā nepieciešamus aizsargpasākumus un lai tie būtu pamatoti ar tiesību aktiem. Tas nozīmē, ka, lai izpildītu 13. panta prasības, pietiktu ar ierosināto regulu, ja to piemēro tieši, vai ar dalībvalstu pieņemtiem īpašiem tiesību aktiem. Jebkurā gadījumā EDAU uzskata, ka būtu ļoti vēlams, lai priekšlikumā attiecīgām valstu administrācijām un iestādēm paredzētu nepārprotamu un skaidru pienākumu nodrošināt centrālās iestādes ar prasīto informāciju. Tas nodrošinātu to, ka valsts administrāciju veikta personas datu nodošana valsts centrālām iestādēm būtu skaidri nepieciešama, lai izpildītu valstu administrācijām piemērotos tiesiskos pienākumus, un tādējādi tas būtu saskaņā ar Direktīvas 95/46/EK 7. panta c) apakšpunktu.

Juridiskais pamatojums tam, ka valstu centrālās iestādes veic datu apstrādi

17. Līdzīgi apsvērumi būtu jāizdara attiecībā uz juridisko pamatojumu tam, ka valstu centrālās iestādes veic datu apstrādi. Saskaņā ar priekšlikumu ir paredzēts, ka izraudzītās un izveidotās iestādes apkopos, organizēs un nodos tālāk personas datus.

18. Personas datu apstrādi, ko veic valsts centrālās iestādes, varētu pamatot ar Direktīvas 95/46/EK 7. panta c) vai e) apakšpunktu, ja šī datu apstrāde būtu vajadzīga, lai izpildītu tiesiskos pienākumus (kā tas paredzēts priekšlikumā), ko piemēro valsts centrālām iestādēm, vai lai pildītu tām uzticēto sabiedriskas intereses uzdevumu.

Tiesu iestāžu veiktā datu apstrāde un Direktīvas 95/46/EK piemērošana

19. Attiecībā uz datu tālāku apstrādi, ko veic tiesu iestādes, būtu jāņem vērā regulas juridiskais pamats. Saskaņā ar Amsterdamas līgumu EKL 61. un 67. pantu iekļāva EK līguma darbības jomā. Tas nozīmē, ka Direktīvas 95/46/EK piemērošanas jomu, ko neattiecinā uz darbībām ārpus Kopienas tiesībām, šai jomai piemēro tikai, kopš ir stājies spēkā Amsterdamas Līgums. Tā kā šo direktīvu pieņemot, to vēl nepiemēroja šai jomai, tad pastāv iespēja, ka visas dalībvalstis vēl pilnībā nav īstenojušas datu aizsardzības noteikumus attiecībā uz civiltiesu iestāžu darbību: valstu datu aizsardzības tiesību aktu saskaņošana jo īpaši šajā jomā nebūt vēl nav pabeigta. Tostarp Tiesa Austrijas Radio (*Österreichischer Rundfunk*) lietā⁽¹⁾ ir apstiprinājusi, ka Direktīvai 95/46/EK ir plaša darbības joma un var pieņemt tikai īpašus izņēmumus tās pamatprincipam. Turklāt Tiesa

paredzēja tādu kritēriju sarakstu, ko var piemērot arī šim priekšlikumam. Jo īpaši Tiesa nolēmumā paredzēja, ka ieviešanās privātā dzīvē, kas, pamatojoties ar publikas interešu mērķi, noteikta minētajos datu aizsardzības principu izņēmumos, ir samērīga, vajadzīga, paredzēta tiesību aktos un prognozējama.

20. EDAU atzīmē, ka būtu ļoti vēlams nepārprotami izskaidrot Direktīvas 95/46/EK datu aizsardzības noteikumu piemērošanu. To varētu darīt, pievienojot īpašu punktu 48. pantam, kurā pašlaik risināts jautājums par saikni ar citiem Kopienas instrumentiem un iespējamām kolīzijām ar tiem, bet nav pieminēta Direktīva 95/46/EK.

Priekšlikuma juridiskais pamats

21. Ierosinātais juridiskais pamats dod iespēju vēlreiz atkārtot dažas piezīmes, kas jau izdarītas iepriekšējos atzinumos⁽²⁾.

22. Pirmkārt, juridiskais pamats ļauj Padomei pieņemt lēmumu šajā jomā piemērot nevis vienprātības procedūru, bet koplēmuma procedūru. Vēlreiz EDAU šinī sakarā pauž atbalstu koplēmuma procedūras izvēlei, kas var labāk garantēt visu iestāžu pilnīgu iesaisti un kurā pilnībā ņemtas vērā personas datu aizsardzības pamattiesības.

23. Otrkārt, šajā jomā Tiesai saskaņā ar LES 68. pantu vēl joprojām ir ierobežotas pilnvaras jo īpaši attiecībā uz prejudiciāliem nolēmumiem. Tāpēc, izstrādājot šā priekšlikuma noteikumus, būtu vajadzīga vēl lielāka skaidrība par personas datu aizsardzības jautājumiem, lai nodrošinātu vienotu ierosinātās regulas piemērošanu.

Iespējamā personas datu apmaiņa ar trešām valstīm

24. Kaut gan paskaidrojuma rakstā nepārprotami ir paredzēta starptautiska sadarbība, pašreizējā priekšlikumā nav paredzēta personas datu apmaiņa ar trešām valstīm. Šajā sakarā nozīmīgi būtu pieminēt notiekošās sarunas, lai noslēgtu jaunu Hāgas starptautisko privāttiesību konferences vispārējo konvenciju par starptautisku uzturēšanas prasību izpildi.

25. Protams, ka šādas starptautiska sadarbības rezultātā droši vien izveidos mehānismus, lai ar trešām valstīm veiktu personas datu apmaiņu. Šajā sakarā EDAU vēlētos vēlreiz uzsvērt, ka šādu apmaiņu būtu jāatļauj tikai tad, ja trešā valsts nodrošina pienācīgu personas datu aizsardzības līmeni vai ja datu nodošana ir saskaņā ar darbības jomu vienam no Direktīvā 95/46/EK paredzētiem izņēmumiem.

⁽¹⁾ Nolēmums par apvienotajām lietām C-465/00, C-138/01 un C-139/01, ko pieņēma 2003. gada 20. maijā.

⁽²⁾ Atzinuma par datu glabāšanu (2005. gada 26. septembrī) 42. punkts; Atzinuma par datu aizsardzību trešajā pilārā (2005. gada 19. decembrī) 11. punkts; Atzinuma par Senegas Informācijas sistēmu II (2005. gada 19. oktobris) 9. punkts;

III. Lietošanas mērķa ierobežojums

26. Sakarā ar šo priekšlikumu īpaša uzmanību būtu jāpievērš lietošanas mērķa ierobežojuma pamatprincipam.
27. Kaut gan valsts iestādēm un valsts tiesām dod atļauju pienācīgi veikt uzdevumus, tām apstrādājot attiecīgo informāciju, lai atvieglotu prasību par uzturlīdzekļu piedziņu izpildi, tās tomēr šo informāciju nevar izmantot citiem nesaderīgiem mērķiem.
28. Pašreizējā teksta versijā definīcija un lietošanas mērķa ierobežojums aprakstīti 44. un 46.pantā.
29. 44. pantā ir noteikti īpaši mērķi, kādiem valsts administrācija un iestādes var sniegt informāciju atbilstīgām centrālajām iestādēm: atbildētāja atrašanās vietas noteikšana; atbildētāja mantas novērtējums; atbildētāja darba devēja noteikšana un atbildētāja kontu noteikšana bankā.
30. EDAU uzsver, ka ir būtiski pilnīgi un precīzi definēt mērķus, kādiem apstrādā personas datus. Tādēļ mērķis "atbildētāja atrašanās vietas noteikšana" būtu jādefinē precīzāk. Saistībā ar uzturēšanas pienākumu atbildētāja atrašanās vietas noteikšanu uzskata par tādas vietas noteikšanu, kas ir zināmā mērā stabila (piem., pastāvīga dzīvesvieta, interešu centrs, mājoklis, darba vieta) — kā noteikts V pielikumā, kas attiecas uz atbildētāja adresi — nevis atbildētāja atrašanās vietas noteikšana konkrētajā brīdī (piemēram, pagaidu atrašanās vieta, kas noteikta ar ģeolokalizācijas vai GPRS datu palīdzību). Pēdējo minēto datu izmantošana ir izslēgta. Papildus tam, atrašanās vietas jēdziena precizēšana palīdzētu arī noteikt tos personas datu veidus, ko varētu apstrādāt atbilstīgi šim priekšlikumam (skat. arī 35. — 37. punktu).
31. EDAU uzsver arī to, ka priekšlikumā ir noteikta arī iespēja apmainīties ar prasītāja personas datiem (skat. 41. panta 1. punkta a) apakšpunkta i) daļu). EDAU pieņem, ka šāda veida informāciju ievāc un apstrādā, lai novērtētu prasītāja finansiālo stāvokli, kas dažos gadījumos varētu būt būtiski, lai izvērtētu prasību par uzturlīdzekļu piedziņu. Jebkādā gadījumā ir būtiski, lai priekšlikumā būtu precīzi un nepārprotami noteikti arī mērķi, kādiem apstrādā prasītāja datus.
32. EDAU pauž gandarījumu par 46. pantu un jo īpaši par tā 2. punktu, kas attiecas uz valsts centrālo iestāžu ievāktās informācijas turpmāku izmantošanu. Tajā skaidri noteikts, ka informāciju, ko centrālās iestādes nodevušas tiesai,

drīkst izmanto tikai tiesa un tikai priekš tam, lai atvieglotu uzturlīdzekļu piedziņu. Ir samērīga arī iespēja nosūtīt šo informāciju iestādēm, kas ir atbildīgas par dokumentu uzrādīšanu, vai kompetentajām iestādēm, kas ir atbildīgas par lēmuma izpildi.

IV. Vajadzība pēc personas datu apstrādes un samērīgums

33. Saskaņā ar Direktīvu 95/46/EK personas datiem jābūt "adekvātiem, attiecīgiem un ne pārmērīgā apjomā attiecībā uz mērķiem, kādiem tie savākti un/vai tālāk apstrādāti" (6. panta 1. punkta c) apakšpunkts). Turklāt to apstrāde ir vajadzīga, *inter alia*, lai izpildītu juridiskas saistības vai sabiedrības interesēs realizējama uzdevuma izpildei, vai oficiālo pilnvaru realizācijai (7. panta c) un e) punkts).
34. Gluži pretēji, pašreizējā priekšlikuma redakcijā ir noteikts obligāts informācijas apjoms, kuram piešķir pieeju centrālajām iestādēm, izmantojot valsts pārvaldes un iestāžu neizsmeļošu sarakstu. 44. panta 2. punktā noteikts, ka informācijā iekļauj vismaz informāciju, kas ir to pārvalžu un iestāžu rīcībā, kas dalībvalstīs ir atbildīgas par šādām jomām: nodokļi un citi maksājumi; sociālais nodrošinājums; iedzīvotāju reģistri; zemes reģistri; transportlīdzekļu reģistrācija un centrālās bankas.
35. EDU uzsver vajadzību precīzāk definēt gan to personas datu būtību, ko var apstrādāt saskaņā ar šo regulu, gan arī iestādes, kuru datubāzēm var piekļūt.
36. Pirmkārt, būtu jāierobežo personas datu veidi, kuriem var piekļūt saskaņā ar ierosināto regulu. 44. panta 2. punktā būtu precīzi jānosaka nevis obligātais, bet maksimāli pieļaujamais apjoms informācijai, kurai var piekļūt. Tādēļ EDAU iesaka attiecīgi grozīt 44. panta 2. punktu — vai nu svītrojot vārdus "vismaz", vai nosakot citus ierobežojumus informācijai, ko var nodot saskaņā ar ierosināto regulu.
37. Ierobežojumam būtu jāattiecas ne tikai uz iestādēm, bet arī uz to datu veidiem, kurus var apstrādāt. Pašreizējā priekšlikumā uzskaitīto iestāžu rīcībā esošie personu dati dažādās dalībvalstīs var būt ļoti atšķirīgi. Dažās dalībvalstīs, piemēram, iedzīvotāju reģistros var būt pat pirkstu nospiedumi. Turklāt, ņemot vērā datubāžu arvien pieaugošo savstarpējo saistību, var uzskatīt, ka publisko iestāžu "rīcībā" ir vēl lielāks personas datu apjoms, kuras dažkārt iegūst no datubāzēm, ko kontrolē citas publiskas iestādes vai privātas personas ⁽¹⁾.

(1) Skat. EDAU 2006. gada 28. februāra Atzinumu par informācijas apmaiņu atbilstīgi pieejamības principam, 23.-27. punkts.

38. Būtiskas bažas ir saistītas arī ar īpašām datu kategorijām. Pašreizējais priekšlikums var izraisīt konfidenciālu datu ievākšanu. Piemēram, sociālā nodrošinājuma iestāžu sniegtā informācija dažos gadījumos var izpaust piederību pie arodbiedrības vai informāciju par veselības stāvokli. Šie personas dati ir ne vien konfidenciāli, bet vairumā gadījumu arī nevajadzīgi saistībā ar prasību par uzturlīdzekļu piedziņu īstenošanu. Tādēļ konfidenciālo datu apstrāde būtu jāizslēdz principā saskaņā ar Direktīvas 95/46/EK 8. pantu. Tomēr gadījumos, kad atbilstīgo konfidenciālo datu apstrāde ir vajadzīga būtisku sabiedrības interešu nolūkos, valsts tiesību aktos vai ar kompetentās pārraudzības iestādes lēmumu var noteikt izņēmumus no šā vispārējā aizlieguma, ja vien ir dotas piemērotas garantijas (Direktīvas 95/46/EK 8. panta 4. punkts).
39. Pašreizējā definīcija par personas datu veidiem, kuriem var piekļūt centrālās iestādes, ir tik vispārēja, ka tā varētu pieļaut pat biometrisku datu apstrādi, piemēram, pirkstu nospiedumu vai DNS datu apstrādi, gadījumos, ja šie dati ir valsts pārvalžu rīcībā, kas uzskaitītas 44. panta 2. punktā. Kā EDAU ir jau norādījis citos atzinumos ⁽¹⁾, šāda veida datu apstrāde, ko varētu izmantot personas atrašanās vietas/identitātes noteikšanai, var izraisīt īpašus riskus un dažos gadījumos var izpaust arī konfidenciālu informāciju par datu subjektu. Tādēļ EDAU uzskata, ka biometrisku datu apstrāde, ko, piemēram, varētu uzskatīt par pieņemamu paternitātes noteikšanai, būtu nesamērīga uzturlīdzekļu pienākumu izpildei un tādēļ nebūtu jāpieļauj.
40. Otrkārt, proporcionalitātes principam katrā atsevišķā gadījumā būtu jānosaka, kādus personas datus konkrēti no potenciāli pieejamās informācijas būtu jāapstrādā. Valsts centrālajām iestādēm un tiesām būtu jāļauj apstrādāt personas datus tikai tādā apjomā, cik tas ir vajadzīgs konkrētajā gadījumā, lai atvieglotu uzturlīdzekļu pienākuma izpildi ⁽²⁾.
41. Tādēļ EDAU ieteiktu uzsvērt šo samērīguma pārbaudi, aizstājot 44. panta 1. punktā formulējumu "informācijai, kas var sekmēt" ar formulējumu "informācijai, kas vajadzīga, lai konkrētā gadījumā sekmētu".
42. Citos noteikumos proporcionalitātes princips ir jau atbilstīgi ņemts vērā. Piemēram, 45. pantā, saskaņā ar kuru tiesa var jebkurā brīdī pieprasīt informāciju, lai noteiktu atbildētāja atrašanās vietu, t.i., informāciju, kas ir strikti

nepieciešama, lai sāktu juridisku procedūru, kamēr citus personas datus var pieprasīt tikai, pamatojoties uz lēmumu, kas ir pieņemts saistībā ar uzturlīdzekļu pienākumu.

43. EDAU vēlētos arī pievērst likumdevēja uzmanību tam, ka, kā minēts iepriekš, ierosinātā regula neattiecas vienīgi uz prasībām par bērnu uzturlīdzekļu piedziņu, bet arī uz laulāto vai šķirto laulāto, kā arī uz vecāku un vecvecāku uzturlīdzekļu piedziņu.
44. Ņemot to vērā, EDAU uzsver, ka katram no uzturlīdzekļu pienākumu veidiem var būt nepieciešams atšķirīgs interešu līdzsvars un tādējādi varētu būt nepieciešams noteikt, cik lielā mērā personas datu apstrāde ir samērīga konkrētā gadījumā.

V. Samērīgums saistībā ar uzglabāšanas termiņu

45. Saskaņā ar 6. panta e) punktu Direktīvā 95/46/EK personas datus var uzglabāt ne ilgāk, kā tas ir vajadzīgs mērķiem, kuriem tie ir ievākti vai apstrādāti. Tādēļ pielieto samērīguma pamatprincipu arī tad, ja ir jānovērtē laika posms, kurā uzglabā personas datus.
46. Attiecībā uz datu uzglabāšanu centrālajās iestādēs EDAU pauž gandarījumu par 46. panta 1. punktu, saskaņā ar kuru informāciju dzēš pēc tam, kad tā ir nosūtīta tiesai.
47. Attiecībā uz datu uzglabāšanu kompetentajās iestādēs, kas ir atbildīgas par dokumentu izsniegšanu vai lēmuma izpildi (46. panta 2. punkts), EDAU ierosina formulējumu "ir izmantojušas" aizstāt ar atsauci uz laiku, kas attiecīgajām iestādēm ir vajadzīgs savu pienākumu izpildei saistībā ar mērķiem, kuriem informācija ir ievākta.
48. Tāpat saistībā ar datu uzglabāšanu tiesu iestādēs EDAU uzskata, ka informācijai ir jābūt pieejamai tik ilgi, cik vajadzīgs saistībā ar mērķi, kuram tā ir ievākta vai apstrādāta. Saistībā ar uzturēšanas pienākumu informācija dažos gadījumos var būt vajadzīga diezgan ilgā laika posmā, lai tiesnesis varētu periodiski gan veikt novērtējumu par to, vai ir tiesisks pamats uzlikt uzturēšanas pienākumu, gan lai šo pienākumu pareizi izteiktu skaitliski. Saskaņā ar Komisijas sniegto informāciju Eiropas Savienībā uzturlīdzekļus vidēji maksā 8 gadus ⁽³⁾.

⁽¹⁾ Atzinums par Šengenas Informācijas sistēmu II, 2005. gada 19. oktobris, 4.1. punkts; Atzinums par Vīzu informācijas sistēmu, 2005. gada 23. marts, 3.4. punkts.

⁽²⁾ Tas attiecas arī uz personas datiem, ko sniedz pieprasošā tiesa, lai identificētu attiecīgo atbildētāju, kā noteikts V pielikuma 4.1. punktā. Piemēram, atbildētāja ģimenes locekļu adreses izpaušana ir stingri ierobežota, katru gadījumu izskata atsevišķi un ir atkarīga no attiecīgā uzturlīdzekļu pienākuma veida.

⁽³⁾ Skat. Komisijas personāla darba dokumentu — Ietekmes novērtējums (2005. gada 15. decembris), 10. lpp.

49. Tādēļ EDAU dotu priekšroku elastīgam, bet samērīgam uzglabāšanas termiņam, nevis stingram *a priori* uzglabāšanas termiņa ierobežojumam uz vienu gadu (kā ierosināts 46. panta 3. punktā), kas dažos gadījumos var izrādīties pārāk īss paredzētajiem apstrādes mērķiem. Tāpēc EDAU ierosina svītrot maksimālo noteikto uzglabāšanas termiņu — vienu gadu: tiesu iestādēm būtu jāļauj apstrādāt personas datus tik ilgi, cik vajadzīgs, lai sekmētu atbilstīgu uzturlīdzekļu piedziņu.

VI. Informācija par atbildētāju un prasītāju

50. Pienākums sniegt datu subjektam informāciju ir viens no datu aizsardzības pamatprincipiem un ir noteikts Direktīvas 95/46/EK 10. un 11. pantā. Turklāt šajā gadījumā informēt datu subjektu ir vēl jo vairāk svarīgi, tā kā priekšlikumā ir noteikts mehānisms, saskaņā ar kuru personas datus ievāc un izmanto dažādiem mērķiem, un nodod un izmanto tālāk tīklā, kurā darbojas valsts pārvaldes, dažādas centrālās iestādes un valsts tiesas. Tādēļ EDAU uzsver vajadzību pēc savlaicīga, visaptveroša un detalizēta paziņojuma par informāciju, ar ko datu subjektu pienācīgi informētu par visām dažādajām darbībām saistībā ar viņa personas datu nodošanu un apstrādi.

51. Šajā sakarā EDAU pauž gandarījumu par pienākumu sniegt informāciju atbildētājam, kā noteikts priekšlikuma 47. pantā. Tomēr 47. pantā būtu jānosaka laika ierobežojums informācijas sniegšanai. EDAU uzsver arī, ka ir būtiski sniegt piemērotu informāciju arī prasītājam — gadījumā, ja veic apmaiņu ar viņa personas datiem.

52. Izņēmums, saskaņā ar kuru atbildētāja informēšanu var atlikt uz vēlāku laiku gadījumā, ja tas var kavēt uzturlīdzekļu efektīvu piedziņu, ir samērīgs, arī ņemot vērā 47. pantā noteikto maksimālo termiņu, uz kuru var atlikt informēšanu (ne vairāk par 60 dienām).

53. Pēdējā piezīme attiecas uz V pielikumu, kurā ir iekļauta pieteikuma veidlapa informācijas nodošanai. Pašlaik šajā veidlapā ir paredzēta atbildētāja informēšana, ko var izvēlēties, atzīmējot atbilstīgu kastīti. Gluži pretēji, informācijas sniegšanai atbildētājam ir jābūt automātiskai, un īpaša darbība (proti, atzīmējot kastīti "neinformēt") būtu jāpieprasa vienīgi izņēmuma gadījumos, kad informāciju pagaidām nevar sniegt.

VII. Secinājumi

54. EDAU pauž gandarījumu par priekšlikumu, jo tā mērķis ir atvieglot pārrobežu prasību par uzturlīdzekļu piedziņu

izpildi. Priekšlikumam ir plaša darbības joma, un tas jāskata specifiskā kontekstā. Konkrēti, EDAU iesaka atbilstīgi ņemt vērā uzturēšanas pienākuma sarežģītību un dažādību, lielās atšķirības starp dalībvalstu tiesību aktiem šajā jomā, kā arī pienākumu aizsargāt personas datus saskaņā ar Direktīvu 95/46/EK.

55. Bez tam, EDAU uzskata, ka ir būtiski precizēt dažus sistēmas darbības aspektus, piemēram, mērķa izmaiņas, kuram apstrādā personas datus, tiesisko pamatojumu apstrādei valsts centrālajās iestādēs, kā arī datu aizsardzības noteikumu definēšanu, ko piemēro turpmākai izmantošanai tiesas iestādēs. Jo īpaši priekšlikumā būtu jānodrošina, lai personas datu nodošanu no valsts pārvaldēm valsts centrālajām iestādēm un to apstrādi centrālajās iestādēs un valsts tiesās veiktu tikai skaidri definētā nepieciešamības gadījumā, pamatojoties uz tiesiskiem pasākumiem, saskaņā ar kritērijiem, kas paredzēti datu aizsardzības noteikumos un Tiesas judikatūrā.

56. EDAU aicina likumdevēju arī īpaši pievērsties šādiem būtiskiem jautājumiem:

— *Lietošanas mērķu ierobežojums.* Ir būtiski pilnīgi un precīzi definēt mērķus, kādiem apstrādā personas datus. Priekšlikumā būtu precīzi jānosaka arī mērķi, kādiem apstrādā datus par prasītāju.

— *Vajadzība pēc personas datu apstrādes un samērīgums.* Ir precīzāk jādefinē gan to personas datu būtību, ko var apstrādāt saskaņā ar šo regulu, gan arī iestādes, kuru datubāzēm var piekļūt. Ierobežojumam būtu jāattiecas ne tikai uz iestādēm, bet arī uz to datu veidiem, kurus var apstrādāt. Priekšlikumam būtu jānodrošina, lai valsts centrālajām iestādēm un tiesām būtu atļauts apstrādāt personas datus tikai tādā apjomā, cik tas ir vajadzīgs konkrētajā gadījumā, lai atvieglotu uzturlīdzekļu pienākuma izpildi. Papildus tam, katram no uzturēšanas pienākuma veidiem var būt nepieciešams atšķirīgs interešu līdzsvars, un tādējādi varētu būt nepieciešams noteikt, cik lielā mērā personas datu apstrāde ir samērīga konkrētā gadījumā.

— *Īpašas datu kategorijas.* Konfidenciālu datu apstrāde uzturēšanas pienākuma izpildei būtu jāizslēdz principā, izņemot gadījumus, kad to veic atbilstīgi 8. pantam Direktīvā 95/46/EK. Biometrijas datu apstrāde uzturēšanas pienākuma izpildei būtu nesamērīga, un tādēļ tā nebūtu jāatļauj.

- *Uzglabāšanas termiņš.* EDAU dotu priekšroku elastīgam, bet samērīgam uzglabāšanas termiņam, nevis stingram *a priori* noteiktam uzglabāšanas termiņa ierobežojumam, kas dažos gadījumos var izrādīties pārāk īss paredzētajiem apstrādes mērķiem
- *Informācija par prasītāju un atbildētāju.* Ar savlaicīgu, visaptverošu un detalizētu paziņojumu par informāciju būtu pienācīgi jāinformē datu subjekts par visām dažādajām darbībām saistībā ar viņa personas datu nodošanu un apstrādi. Ir būtiski sniegt piemērotu infor-

māciju arī prasītājam, gadījumā, ja veic apmaiņu ar viņa personas datiem.

Briselē, 2006. gada 15. maijā

Peter HUSTINX
Eiropas datu aizsardzības uzraudzītājs
